

Nr 110.

Kungl. Maj:ts proposition till riksdagen med förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 22 juni 1923 innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag; given Stockholms slott den 19 februari 1932.

Under åberopande av bilagda i statsrådet förda protokoll vill Kungl. Maj:t härmed föreslå riksdagen att antaga härvid fogat förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 22 juni 1923 (nr 249) innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag.

Under Hans Maj:ts

Min allernådigste Konungs och Herres frånvaro:

GUSTAF ADOLF.

N. Gärde.

F ö r s l a g

till

L a g

om ändrad lydelse av 2 § lagen den 22 juni 1923 (nr 249) innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag.

Härigenom förordnas, att 2 § 1 mom. punkt 7 lagen den 22 juni 1923 innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag skall erhålla följande ändrade lydelse:

7. tjänster, med vilka är förenad skyldighet att vid högre gossläroverk, realskola för gossar eller folkskoleseminarium för endast manliga lärjungar meddela undervisning i gymnastik med lek och idrott eller att vid högre samläroverk eller samseminarium meddela sådan undervisning uteslutande åt manliga lärjungar.

Denna lag träder i kraft den 1 juli 1932.

Utdrag av protokollet över justitiedepartementetsärenden, hållet inför Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten i statsrådet å Stockholms slott den 19 februari 1932.

N ä r v a r a n d e:

Statsministern EKMAN, statsråden GÄRDE, VON STOCKENSTRÖM, STADENER, GYLLENSWÄRD, LARSSON, HOLMBÄCK, JEPSSON, HANSÉN, RUNDQVIST.

Efter gemensam beredning med chefen för ecklesiastikdepartementet anför chefen för justitiedepartementet, statsrådet Gärde:

»Enligt 2 § 1 mom. punkt 7 lagen den 22 juni 1923 innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statsjänst och annat allmänt uppdrag må tjänster, med vilka är förenad skyldighet att meddela undervisning i gymnastik vid högre allmänt läroverk, realskola eller seminarium för utbildande av manliga folkskollärare, ej innehavas av kvinna.

Bestämmelser angående gymnastiklärarbefattningar vid vissa läroanstalter.

I det av särskilda kommitterade den 27 december 1920 avlämnade betänkande och förslag i fråga om kvinnas tillträde till statstjänster, vilket legat till grund för nämnda lag — den så kallade behörighetslagen — anfördes i fråga om lärarbefattningar i gymnastik bland annat, att dessa erhöles en växande betydelse i samma mån uppmärksamheten riktades på verkamma åtgärder för ungdomens fysiska fostran genom idrott och kroppsövningar. Ej minst med hänsyn till de ökade krav, som sålunda ställdes på gymnastikläraren, talade enligt kommitterades mening starka skäl för att i allmänhet undervisningen i gymnastik anförtröddes åt manliga lärare i läroanstalterna för manlig ungdom och åt kvinnliga lärare i de kvinnliga undervisningsanstalterna. I all synnerhet framträdde givetvis önskvärdheten av en dylik uppdelning i fråga om undervisningen på det högre skolstadiet och vid seminarierna. Kommitterade hade på denna grund ansett det böra stadgas, att män skulle såsom dittills äga uteslutande behörighet till gymnastiklärarbefattningar vid de högre allmänna läroverken och vid de manliga folkskoleseminarierna. Vad realskolorna anginge, hade kommitterade, med hänsyn till de i dessa skolor undervisade lärjungarnas lägre ålder, antagit någon olägenhet icke kunna ligga däri, att gymnastikundervisningen vid dylikt läroverk liksom vid statssamskola eventuellt omhänderhades av kvinnlig lärare. Enligt kommitterades förslag skulle alltså undantaget från likställighetsprincipen i den föreslagna lagen begränsas till gymnastiklärarbefattningar vid högre allmänt läroverk och manligt folkskole-

seminarium, under det att motsvarande befattningar vid realskola och stats-samskola skulle kunna innehavas av man eller kvinna.

I enlighet med yrkanden i vissa yttranden över kommitterades förslag gjordes i det för riksdagen framlagda förslaget till behörighetslag undantag jämväl för gymnastiklärarbefattning vid realskola. Förslaget i denna del bifölls av riksdagen.

Särskilda bestämmelser angående gymnastiklärarbefattningar vid vissa läroanstalter förekomma i stadgan den 24 september 1928 för rikets allmänna läroverk och i stadgan den 3 juli 1914 för statens folkskoleseminarier. Sålunda innehåller § 189 läroverksstadgan, att lärarbefattning i gymnastik med lek och idrott vid högre allmänt läroverk och vid realskola för gossar kan sökas och innehavas endast av man, och § 86 seminariestadgan — enligt lydelsen i kungörelse den 23 april 1926 — att lärartjänst i gymnastik med lek och idrott skall bestridas vid lärarseminarium av man och vid lärarinneseminarium av kvinna.

Skolöverstyrelsen.

I skrivelse den 31 augusti 1931 har skolöverstyrelsen hemställt om ändring i behörighetslagens bestämmelser i fråga om gymnastiklärare samt därvid anfört huvudsakligen följande:

Vid tiden för utarbetandet av denna bestämmelse hade de högre allmänna läroverken och de egentliga realskolorna haft endast manliga lärjungar. Enligt beslut av 1927 års riksdag och bestämmelser i 1928 års läroverksstadga skulle emellertid de högre allmänna läroverken vara avsedda antingen endast för manliga lärjungar (högre gossläroverk) eller endast för kvinnliga lärjungar (högre flickläroverk) eller ock, helt eller delvis, för både manliga och kvinnliga lärjungar (högre samläroverk). En realskola kunde vara avsedd endast för gossar (realskola för gossar) eller för såväl gossar som flickor (samrealskola).

Dessa ändringar i organisationen påkallade en ändring av behörighetslagen. Enligt den nuvarande lydelsen av denna vore kvinnor utestängda från gymnastiklärarbefattningar ej blott vid skolor, där enbart gossar undervisades, utan jämväl från sådana högre allmänna läroverk, där antingen enbart flickor eller både gossar och flickor undervisades. Liksom gymnastiklärartjänsten vid en läroanstalt för gossar borde innehavas av man, borde lärartjänsten i gymnastik med lek och idrott vid ett högre allmänt läroverk för flickor besättas med kvinna. Detta förutsatte en ändring såväl i behörighetslagen som i läroverksstadgan. Vid en samrealskola borde gymnastiklärarbefattningen lämpligen stå öppen för såväl man som kvinna. Från rent teoretisk synpunkt kunde det synas motiverat, att så bleve fallet även vid högre samläroverk. Utginge man emellertid från att de manliga lärjungarna å gymnasiet borde undervisas i gymnastik av manlig lärare och de kvinnliga lärjungarna å gymnasiet av kvinnlig lärare och om man dessutom toge hänsyn till att vid flertalet högre samläroverk de manliga lärjungarna vore avgjort överlägsna i antal, ställde sig saken annorlunda. Det vore givetvis mest önskvärt, för att ej säga nödvändigt, att ett större högre samläroverk med kanske 80 à 90 % manliga lärjungar finge manlig gymnastiklärare. Härtill komme, att, enligt vad erfarenheten visat, det ställde sig avsevärt lättare att få en kvinnlig biträdande lärare för flickornas undervisning än att få en biträdande manlig lärare, i fall huvudläraren vore kvinna. Överstyrelsen ansåge sig därför åtminstone i frågans nuvarande läge böra yrka på att även lärarbefattning i gymnastik vid

högre samläroverk borde vara förbehållen manlig lärare. Om det i en framtid visade sig, att de högre samläroverken i ungefär samma utsträckning komme att besökas av manliga och kvinnliga lärjungar, komme frågan i ett annat läge.

Enligt § 86 stadgan för statens folkskoleseminarier skulle lärartjänst i gymnastik med lek och idrott vid lärarseminarium bestridas av man och vid lärarinneseminarium av kvinna. Genom beslut den 29 juni 1921 hade denna stadga ändrats i sådan riktning, att seminarium kunde vara avsett även för både manliga och kvinnliga lärjungar (samseminarium).

Då intet särskilt funnes stadgat angående mans eller kvinnas behörighet till gymnastiklärartjänst vid sådant seminarium, vore det tydligen meningen, att dylik tjänst skulle stå öppen för både manlig och kvinnlig sökande. Emellertid kunde föreskriften i behörighetslagen, att tjänst, med vilken vore förenad skyldighet att meddela undervisning i gymnastik vid seminarium för utbildande av manliga folkskollärare, ej finge innehavas av kvinna, möjligen anses stå i strid häremot, då ju ett samseminarium vore avsett för utbildande även av manliga folkskollärare. Om ändring ändock skulle ske i behörighetslagen, syntes det därför överstyrelsen lämpligt, att jämväl sådan ändring vidtoges, att det komme att otvetydigt framgå, att det endast vore gymnastiklärarbefattning vid folkskoleseminarium med uteslutande manliga elever, som ej finge innehavas av kvinna.

Vad överstyrelsen anfört gällde ordinarie lärarbefattning i gymnastik med lek och idrott. Givetvis borde liksom hitintills, i den mån så lämpligen kunde ske, biträdande gymnastiklärare vid samläroverk och samseminarium anställas, så att mera mogna kvinnliga lärjungar komme att handledas av kvinnlig lärare.

På grund av vad sålunda anförts har styrelsen hemställt, att 2 § 1 mom. punkt 7 behörighetslagen måtte erhålla följande ändrade lydelse:

7. tjänster, med vilka är förenad skyldighet att meddela undervisning i gymnastik med lek och idrott vid högre gossläroverk, högre samläroverk, realskola för gossar eller seminarium för utbildande av endast manliga folkskollärare.

Styrelsen har därjämte avgivit förslag till ändring i § 189 läroverksstadgan.

Emot skolöverstyrelsens förslag såvitt angår gymnastiklärartjänster vid högre gossläroverk, realskolor för gossar och folkskoleseminarier för endast manliga lärjungar torde icke kunna framställas någon erinran. I fråga om gymnastiklärartjänster vid högre samläroverk och samseminarium synes det vara lämpligt, att i behörighetslagen meddelas en bestämmelse, som tillåter anställande av kvinnlig gymnastiklärare och för manlig lärare förbehåller allenast sådan befattning, med vilken är förenad skyldighet att meddela gymnastikundervisning uteslutande åt manliga lärjungar. Härigenom komma gymnastiklärarbefattningarna vid högre samläroverk och samseminarium i regel att stå öppna för såväl män som kvinnor, men om två gymnastiklärare erfordras vid sådan läroanstalt och undervisningen fördelas så, att med den ena befattningen följer skyldighet att handhava allenast manliga lärjungar, får denna befattning ej innehavas av kvinna. Jag har således funnit mig böra föreslå, att bland undantagna tjänster i behörighetslagen upptagas — förutom gym-

*Departements-
chefen.*

nastiklärartjänster vid högre gossläroverk, realskolor för gossar och folkskoleseminarier för endast manliga lärjungar — tjänster, med vilka är förenad skyldighet att vid högre samläroverk eller samseminarium meddela gymnastikundervisning uteslutande åt manliga lärjungar.

För genomförande av den av styrelsen jämväl föreslagna ändringen i läroverksstadgan förutsättes, dels att förslaget om ändring i behörighetslagen vinna bifall och dels att bestämmelser givas angående avlöningsförmåner för vissa kvinnliga gymnastiklärare. Fråga om sådana bestämmelser kommer att senare denna dag anmälas av chefen för ekklesiastikdepartementet.»

Departementschefen uppläser härefter inom justitiedepartementet upprättat förslag till lag om ändrad lydelse av 2 § lagen den 22 juni 1923 (nr 249) innefattande bestämmelser angående kvinnas behörighet att innehava statstjänst och annat allmänt uppdrag samt hemställer, att detsamma måtte genom proposition föreläggas riksdagen till antagande.

Med bifall till denna av statsrådets övriga ledamöter biträdda hemställan förordnar Hans Kungl. Höghet Kronprinsen-Regenten, att proposition i ämnet, av den lydelse bilaga till detta protokoll utvisar, skall avlätas till riksdagen.

Ur protokollet:
Axel Wennerholm.